

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

**“ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДДЪРЖАН
РЕЗЕРВАТ „СИНИ БРЯГ“**

Решения за
по-добър живот

Приложение № 45

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

*Проучвания и изследвания за бозайната фауна на поддържан
резерват „СИНИ БРЯГ“*

(компонент териофауна – без прилени)

ИЗГОТВИЛ: *гл. ас. Николай Коджабашев*

Експерт по фауна

СЪГЛАСУВАЛ: *инж. Любислав Ковачев*

Ръководител екип

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 2

Според биогеографското райониране на България по Груев, Б. & Б. Кузманов (1993), резерватът попада в Предбалканския подрайон на Северния зоогеографски район. Разположен е на северен склон на Твърдишка планина в нископланинския височинен пояс от 700 до 850 м.н.в. Този район се характеризира с гъста речна мрежа, която при връзването си е обособила дълбоки и стръмни сенчести дерета. Основен дървесен едификатор в резервата е мизийския бук, който предопределя мезофилния микроклимат при висока степен на склопеност. Резерватът е разположен във върхната билната част на склон с изложение изток-югоизток. Възрастната гора в съчетание с паднала и стояща мъртва дървесина и редуващи се малки полянки, силно обрасли с къпини и други храсти са предпоставка за разнообразна микрохабитатна мозайка, обуславяща голямото биоразнообразие на съобществата от дребни наземни и едри бозайници.

Вековните дървовидни (турски) лески са явен индикатор за плитка карстова подложка и алкална реакция на почвите и повърхностните води, а в съчетание с мизийския бук показва наличие на термофилна биота. Тези особености са характерни за фауната на Предбалкана, както и за други райони на източна, югоизточна и южна България.

Фауната на конкретната територия на резервата не е проучвана никога досега и единствените фаунистични данни са за сравнително отдалечени територии. Проучването на наземната дребно- и едро-бозайна фауна е извършено в периода май – октомври на 2014 г. Трудната достъпност на резервата и липсата на път, не позволиха на експертите да установят пробни площи за мониторинг на съобществата от дребни бозайници. Информацията за тази група е събирана по косвени белези и чрез биологична екстрапулация. Информация за едрите бозайници е събрана чрез събиране на косвени доказателства за присъствието на видовете, както и от достоверна научна информация за наличието на вида в съседни и подобни територии. Такава информация е използвана от проучването на фауната на територията на ПП „Българка“, от картирането на консервационно значимите и защитени видове от мрежата Натура 2000 за ЗЗ „Твърдишка планина“ с код BG 0000211 по Директивата за местообитанията. От консервационно значимите бозайници, предмет и цел на опазване в зоната, са установени лалугера, пъстрия пор, видрата, вълкът и мечката. Като вероятни за резервата са единствено вълкът и мечката, които могат да бъдат регистрирани като преминаващи при ловни или териториални миграции. Условия за живот на останалите видове в района на резервата няма. С консервационна значимост за ЗТ могат да бъдат посочени от дребните бозайници, всички видове сънливци, както и характерните за старите букови гори мезофилни съобщества от наземни насекомоядни и гризачи. Като вероятен вид за резервата от дендрифилните бозайници е златката и дивата котка, които имат оптимални условия за живот в конкретното местообитание. Макар и много малко вероятно е и присъствието на изключително редкия и потаен едър хищник риса, които през последното десетилетие е все по често регистриран в подобни на резервата „тихи“ и девствени кътчета. Данни за вида има от територията на ПП „Българка“, от Сливенския и Котленския Балкан, между които се намира Твърдишка планина и съответно защитената територия.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите

Общия брой на защитените бозайници е 9 вида, от които 3 вида дребни и 6 вида едри.

Съвременното състояние на резервата е много добро, предвид липсата на антропогенна намеса, следствие на трудната му достъпност. Развитието на резервата е сходно с това на девствените букови гори, поради което е възможно прекатегоризирането му в строг резерват, където човешката намеса не се налага и не се изисква. При сегашното развитие на биотичните елементи, резервата може да се превърне в „остров на старостта“ и еталон за естествената сукцесия на горска екосистема от буков тип.

Размерът на резервата е много малък (само 39 ха), за да може да изпълнява пълноценно функциите на местообитание за силно мобилните, едри бозайници. Необходимо е да се преоцени ролята на буферната зона, сега ЗТ със статут на ЗМ „Букова гора“ по смисъла на ЗЗТ и територията ѝ да бъде включена към резервата, а възникналата нова периферия да бъде обявена за ЗТ със статут на ЗМ. Чрез увеличаване територията на резервата с 159,9 ха и нейното прекатегоризиране ще се постигне основната цел за подобна ЗТ - да опазва цялото естествено биоразнообразие, с което ще се увеличи многократно консервационната ѝ значимост, особено за едрите видове бозайници и хищните птици. При реализирането на такъв вариант, защитената територия ще придобие площ от приблизително 200 ха, които ще гарантират съхраняването на всички консервационно значими биотични елементи, сред които и всички видове едри бозайници.

Видов състав и природозащитен статут на бозайната (Mammalia) фауна на територията на поддържан резерват „Сини Бряг“

№	ВИД	ЗБР	ЧКБ	IUCN	БЕРНСКА КОНВЕНЦ ИЯ	БОНСКА КОНВЕНЦ ИЯ	ДИРЕКТИ ВА 92/43/ЕИО	CITES
Insectivora								
Erinaceidae								
1.	Белогръд таралеж <i>Erinaceus concolor</i>	III	LC	LC				
Talpidae								
2.	Европейска къртица <i>Talpa europaea</i>		LC	LC	III			
Soricidae								
3.	Обикновена кафявозъбка <i>Sorex araneus</i>		LC	LC	III			
4.	Малка кафявозъбка <i>Sorex minutus</i>		LC	LC	III			
5.	Голяма водна земеровка <i>Neomys fodiens</i>		LC	LC	III			
6.	Малка водна земеровка <i>Neomys anomalus</i>		LC	LC	III			
7.	Белокоремна белозъбка <i>Crocidura leucodon</i>		LC	LC	III			

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

8.	Малка белозъбка <i>Crocidura suaveolens</i>		LC	LC	III			
Lagomorpha								
Leporidae								
9.	Див заек <i>Lepus capensis</i>		NT	LC	III			
Rodentia								
Sciuridae								
10.	Катерица <i>Sciurus vulgaris</i>		NT	LC	III			
Gliridae								
12.	Обикновен сънливец <i>Glis glis</i>		LC	NT	III			
13.	Лешников сънливец <i>Muscardinus avellanarius</i>	II, III	NT	LC	III		II, IV	
14.	Горски сънливец <i>Dryomys nitedula</i>	II	NT	LC	III		IV	
Spalacidae								
15.	Планинско сляпо куче <i>Nannospalax leucodon</i>		LC	DD				
Muridae								
16.	Оризицна мишка <i>Micromys minutus</i>			NT				
17.	Обикновена горска мишка <i>Sylvaemus sylvaticus</i>		LC	LC				
18.	Жълтогърла горска мишка <i>Sylvaemus flavicollis</i>		LC	LC				
Arvicolidae								
19.	Ръждива горска полевка <i>Clethrionomys glareolus</i>		LC	LC				
20.	Воден плъх <i>Arvicola terrestris</i>		LC	LC				
21.	Обикновена полевка <i>Microtus arvalis</i>		LC	LC				
22.	Подземна полевка <i>Microtus subterraneus</i>		LC	LC				
Carnivora								
Canidae								
24.	Вълк <i>Canis lupus</i>	II, IV	VU	LC	II		II, IV, V	II
25.	Лисица <i>Vulpes vulpes</i>			LC				
Ursidae								
26.	Кафява мечка	II, III	EN	LC	II		II, IV	II

4

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

	<i>Ursus arctos</i>							
Mustelidae								
27.	Златка <i>Martes martes</i>	III	EN	LC	III		IV	
28.	Белка <i>Martes foina</i>			LC	III			
29.	Невестулка <i>Mustela nivalis</i>	III		LC	III			
30.	Черен пор <i>Mustela putorius</i>	IV		LC	III		V	
31.	Язовец <i>Meles meles</i>			LC	III			
Felidae								
32.	Дива котка <i>Felis silvestris</i>	IV	EN	LC	II		IV	II
Artiodactyla								
Suidae								
33.	Дива свиня <i>Sus scropha</i>			LC				
Cervidae								
34.	Благороден елен <i>Cervus elaphus</i>			LC	II			
35.	Сърна <i>Capreolus capreolus</i>			LC	III			

5

Легенда:

2. Закон за биологичното разнообразие (ЗБР), обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002 г.:

Приложение II – Видове, за защитата на които се обявяват защитени зони за опазване на местообитанията им;

Приложение III – Видове, защитени на територията на цялата страна;

Приложение IV – Видове под режим на опазване и регулирано ползване от природата;

3. Червена книга на България (ЧКБ), том II Животни, 2011 г.:

Категории:

Изчезнал (EX) или вероятно изчезнал вид (?EX) – Extinct;

Критично застрашен вид (CR) – Critically Endangered;

Застрашен вид (EN) – Endangered;

Уязвим вид (VU) – Vulnerable;

Почти застрашен вид (NT) – Near Threatened;

Слабо засегнат вид (LC) – Least Concern;

С недостатъчно данни (DD) – Data Deficient;

Неоценяван вид (NE) – Not Evaluated;

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

4. Международен съюз за опазване на природата и природните ресурси (IUCN), Red List of Threatened Species. Version 2012.2.:

Категории:

виж. т.3 - категории Червена книга на България

5. Бернска конвенция (Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествените хабитати):

Приложение II – Строго защитени животински видове;

Приложение III – Защитени животински видове;

6. Бонска конвенция (Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни):

Приложение I – Застрашени мигриращи видове;

Приложение II – Мигриращи видове, които трябва да бъдат предмет на международни споразумения;

7. Директива на Съвета 92/43/ЕИО от 21.05.1992 за опазване на естествените хабитати и на дивата фауна и флора:

Приложение II – Животински и растителни видове от интерес за общността, чието съхраняване изисква обявяване на Специални защитени зони.

Приложение IV – Животински и растителни видове от интерес за общността, които се нуждаят от строга защита.

Приложение V – Животински и растителни видове от интерес за общността, чието ползване от природата изисква мерки за управление.

8. Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна (CITES) от 03.03.1973 г.:

Приложение I- Видове застрашени от изчезване. Търговията с екземпляри от тези видове се разрешава само при изключителни обстоятелства.

Приложение II- Видове, които не са пряко застрашени от изчезване, но търговията с тях трябва да се контролира с оглед избягване на използване, несъвместимо с оцеляването им.

Научна литература

НАТУРА 2000 Стандартен Формуляр. BG0000399 Българка. Достъпна

http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000399.pdf.

НАТУРА 2000 Стандартен Формуляр BG 0001493 Централен Балкан - буфер

Пешев Ц., Д. Пешев, В. Попов, 2004. Фауна на България, Matitalia. Изд. "Марин Дринов", Том 27, 632 с.

Попов В., А. Седефчев, 2003. Бозайниците в България. Изд. "Витоша", 291 с.

Спиридонов Ж., Спасов Н. 2011. Рис. Червена книга на България.

Достъпна <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Lylynx.html>.

Спиридонов Ж., Спасов Н. 2011. Видра. Червена книга на България. Достъпна <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Lulutra.html>

Спиридонов Ж., Спасов Н. 2011. Вълк. Червена книга на България. Достъпна <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Calupus.html>

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

17

- Спиридонов Ж., Спасов Н. 2011. Мечка. Червена книга на България. Достъпна <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Urarctos.html>
- Genov P., Nikolov H., Massei G., Gerasimov S. 1991. Craniometrical analysis of Bulgarian wild boar (*Sus scrofa*) populations. *Journal of Zoology*, 225(2): 309-325.
- Бисерков В. (Ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том II – Животни. Дигитално издание. ИБЕР-БАН и ММОСВ, София. В интернет: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/>
- БШПОБ (Българо-швейцарска програма за опазване на биоразнообразието) 2006. Проект Централен балкан: План за управление на високопланинската безлесна зона на Народен парк Централен Балкан. Том II, Експертни доклади, 59 рр. В интернет: http://www.bbf.biodiversity.bg/files/doc/cb_bg_mplan_vpblzona.pdf
- Генов Т. 1984. Хелминти на насекомоядните бозайници и гризачите в България. БАН, София, 348 стр.
- Йотова Т. 1962. Насекомоядните бозайници в Троянска Стара планина. – Год. на Соф. унив., 64, Биол.-геол.-геогр. фак., кн.1 Биол. (Зоол.): 112 – 124.
- Кошев Й. 2008. Предварителни данни относно разлики в доминантна структура и видово разнообразие на дребни бозайници (*Microtammalia*), в зависимост от интензитета на пашата. В: Велчева И., А. Цеков (ред.). Сборник доклади на Юбилейната Национална Научна Конференция 20г. катедра Екология и ООС, Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, 1.11.2008., 241-247.
- Кошев Й. 2011. Доклад относно: Задание за картиране и определяне на благоприятен природозащитен статус на дребни бозайници от приложение 2 на ЗБР в Защитена Зона “Българка”. Проект: „Натура 2000 място Българка – планиране на управлението с местните заинтересовани страни”, изпълняван от WWF Дунавско-Карпатска програма България, 14 стр. (непубликувано)
- Марков Г. 1968. Насекомоядни бозайници и гризачи в Западна стара планина. Известия на зоологическия институт с музей, БАН, 28, 95-123.
- Марков Г. 1974. Насекомоядни бозайници и гризачи в Средна и Източна Стара планина. Известия на зоологическия институт с музей, БАН, 41, 11 - 31.
- Пешев Ц., Д. Пешев, В. Попов. 2004. Фауна на България. Том 27: *Mammalia*. Изд. “Марин Дринов”, София, 632с.
- Попов В. 1993. Дребни бозайници (*Insectivora, Lagomorpha, Rodentia*). - В: Национална стратегия за опазване биологичното разнообразие, Основни доклади. т. 1, 615-631.
- Попов В., А. Седефчев. 2003. Бозайниците в България. София, Геософт, 291с.
- Попов В., Х. Делчев. 1997. Формиране на съвременната фауна. В: Йорданова М., Д. Дончев (Ред.) География на България. С., АИ „Проф. Марин Дринов“, 310-316.
- Симеонов С, З. Боев. 1988. Проучване върху хранителния спектър на бухала (*VibobuboL.*) в България. Екология, 21, 47-56
- Симеонов С. Д. 1985. Проучване на гнездовата биология и хранителния спектър на горската улуица (*Strix alucoL.*) в България. Екология, 17, 42-49.
- Симеонов С. Д. 1986. Нови материали върху храната на горската ушата сова (*Asio otusL.*) извън гнездовия период в България. Екология, 18, 27-31.
- Спасов Н. 2006. Мониторинг на видове. Фауна. Бозайници (*Mammalia*) – без прилепи. В: Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие в Република България Проект РРА03/BG/715, 9 стр. В интернет: <http://eea.government.bg/biodiversity/bg/nsmb>
- Стефанов В. 2006. Концепция за опазване на местообитанията на лалугера (*Spermophilus citellus*) в рамките на НАТУРА 2000. 42стр. В интернет: <http://www.greenbalkans.org> (непубликувано).

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

Христов Л., В. Костова. 1987. Micromammalia (Insectivora и Rodentia) в подбалканските котловинни полета. Юбил. Нац. Конф. ПоБиология, София, 27-30.

| 8

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

среда и водите